

Subjekt ≠ substrát

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[2015](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[2015](#)

◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 22. 5. 2015

◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 22. 5. 2015

Subjekt ≠ substrát

Už přinejmenším od Aristotela je považováno za nezbytné, aby jakákoli změna probíhala pouze na nějakém podkladu, který se nemění (*hypokeimenon*, do latiny přeloženo jako *subiectum*, jindy jako *substantia*). Tento předsudek či spíše falešný předpoklad vedl ještě před několika staletími k hledání tzv. světového etéru jako „podkladu“ či „substrátu“ šířících se světelných vln. Pak se zjistilo, že energetická kvanta, chovající se jako vlny, žádný vlnící se podklad (substrát) ve skutečnosti nemají. Slovo „podstata“, kterého bylo také a vlastně převážně užíváno pro překlad termínu *substantia*, dostal časem nový význam: stal se označením něčeho obecného na rozdíl od zvláštního. Teprve vlivem jazykové praxe (v různých jazycích, jak se zvyklosti ustalovaly, konkrétně stále častějším užíváním termínu „subjekt“ v gramatickém významu (třeba v českém překladu „podmět“) ve spojení s aktivitou, se začal ustavovat nový význam slova, které už nebylo vztahováno k čemukoli, o čem lze něco říci, nýbrž specificky k člověku, tj. k subjektu lidskému. Teprve mnohem později (a opět nezáměrně) začalo být slova „subjekt“ užíváno v podobném smyslu i na jiné živé bytosti, a to právě v souvislosti s jejich aktivitou a spontaneitou.

(Písek, 150522-1.)